

OTT Jussi Sallila

Responsiivisuus ja insolvenssioikeuden teoreettiset perusteet

Suomalaista insolvenssioikeuden tutkimusta voi pitää käytäntösuuntautuneena lainoppina, jossa oikeudenalan teoreettisia perusteita ei käsitellä kovin laajasti. Hupli selostaa väitöskirjassaan (2004) amerikkalaista taloudellirationaalisen ja arvorelatiivisen koulukunnan välistä teoreettista keskustelua, mutta hänkin korostaa käytännön sisältökysymysten merkitystä alan oikeustieteellisessä ja -poliittisessa keskustelussa. Eurooppalaiseen harmonisointiin pyrkivän EU-sääntelyn valmistelu asettaa kuitenkin uusia haasteita insolvenssioikeuden tutkimukselle, varsinkin kun sääntelyn innoittajana toimii kansallisten oikeustieteellisten doktriinien sijasta taloustieteellinen tutkimus. Tästä syystä on syytä pohtia myös oikeudenalan teoreettisia perusteita.

Alustukseni perustuu väitöskirjaani, jossa tarkastelin Suomen vuoden 1868 konkurssisäännön yleisestä eurooppalaisesta linjasta poikenneita ratkaisuja historiallis-vertailevassa kontekstissa. Tarkastelen Huplin esittelemiä amerikkalaisia koulukuntia Philip Selznickin ja Philippe Nonet'n määrittelemän autonomisen oikeuden ajatusmaailmaa heijastelevina suuntauksina ja pohdin mahdollista kolmatta, responsiivista tapaa jäsentää insolvenssioikeuden perusteita. Tältä osin tukeudun etenkin August Maria Bergesin (1908-1993) analyysiin. Myös Selznick mainitsi insolvenssioikeuden alana, jolle on vanhastaan ollut ominaista responsiiviselle oikeudelle ominainen tulevaisuusorientoitunut päätöksenteko. Autonomiseen oikeuteen kuuluvat selvät jaottelut oikeuden ja politiikan, normien luomisen ja soveltamisen sekä yksityisen ja julkisen välillä hämärtyvät responsiivisessa oikeudessa. Taloudellirationaalisen koulukunnan "yksityisoikeudellinen" ja arvorelatiivisen koulukunnan "julkisoikeudellinen" ajattelutapa voidaan kyseenalaistaa mannereurooppalaisen, kauppaoikeudellisen insolvenssioikeuden näkökulmasta.